

ščali v važnih točkah učnega načrta meščanske šole, kakor n. pr. glede praktičnega računanja in nauka o knjigovodstvu, ki dajeta učencem prepotrebno znanje za življenje; nobenih koncesij ne bomo dovoljevali na škodo nekaterih poglavij prirodoznanstva, kemije, praktičnega uporabljane geometrije v vsakdanjem življenju itd.

Nasprotno pa ne vidim razloga, zakaj se razlikujeta učna načrta obeh vrst šol tako bistveno, n. pr. v zemljepisju in zgodovini. Glede zvezdoznanskega in prirodznanskega zemljepisa ter razlaganja temeljnih pojmov je snov zemljepisa sicer razdeljena na srednji šoli slično kakor na meščanski šoli; v ostalem pa je na srednji šoli nastopna razporedba snovi:

1. leto: glavne oblike celin in vodovja po svoji razdelitvi na zemlji; lega najznamenitejših držav in mest;

2. leto: Azija in Afrika; Evropa (splošno) in dežele južne Evrope ter Britanjsko;

3. leto: naša kraljevina (prej Avstro-Ogrska).

Temu baš obratno pa pričena meščanska šola zemljepisni pouk v 1. letu z našo državo, v 2. letu obravnava Evropo, v 3. letu ostale dele sveta in v 4. letu se povrne na temeljitejšo obravnavo naše države s posebnim ozirom na promet, kulturo, statistiko, ustavoznanstvo.

Zakaj bi se morala učna načrta srednje šole in meščanske šole v zemljepisju tako očitno križati? Ali bi bila res nesreča za srednjo šolo, ako svoj zemljepisni načrt prilagodi meščanski šoli, kjer se obravnava snov po načelu »od bližnjega do oddaljenega«, pojasnjujoč temeljne zemljepisne pojme na zgledih iz ožje domovine! — Ako pa ne odneha srednja šola, no dobro, naj pa to stori — meščanska šola! Kaj nam mar očitana, da le odstranimo to nepotrebno nasprotstvo, v ničemer stvarno utemeljeno!

Slično je v zgodovinskem pouku. Srednja šola je dozdaj razporejala učno snov v naslednje 3 skupine, opirajoč se na staroklasično in velenemško stališče: 1. leto: stari vek, posebno Grki in Rimljani; 2. leto: srednji vek in novi vek do westfalskega miru; 3. leto: od westfalskega miru do sedanjega časa. Meščanska šola pa se je naslanjala na zgodovino dinastije Habsburgovcev, obravnavajoč 1. leto: stari vek in srednji vek do Rudolfa Habsburškega; 2. leto: od Rudolfa Habsburškega do Marije Terezije in 3. leto: od Marije Terezije nadalje. Ker smo se hvala Bogu, otresli velenemškega in habsburgovskega jerobstva, zato bomo pač naravno razdelitev zgodovinske učne snovi v skupine naslonili na zgodovino naših osvoboditeljev Srbov in na tista zgodovinska dejstva, ki so prevažna za vse Jugoslovane. In pri tej razdelitvi snovi, ki nam jo je šele izvršiti, vendar ne bomo zopet umetno ustvarjali razlik v načrtih obeh vrst šolstva, ampak v glavni smeri bomo ubrali skupno učno pot.

Da ne loči spodnje srednje šole od meščanske šole nepremostljiv prepad, to nam je pokazal tudi novi učni načrt slovenskega na realnih gimnazijah, ki smo ga nedavno prejeli od šolskih oblasti, da ga proučimo in primerjamo z načrtom meščanskih šol.

In končno še ena izmed dozdevnih zaprek: francoščina, oziroma latinščina! Samo ob sebi je umevno, da ne bomo uvajali teh jezikov kot obveznih predmetov v meščanske šole, ki bi jih tako izpomenili v izrazito jezikovne šole. S tem pa še ni izrečeno, da ne bi mogli francoščine poučevati kot neobvezen predmet precej težaven in bi bil lahko vsaj v začetku malo hitreje izvajan. Šaljivi in priljubljeni zbor »Ne maram tebe«, ki so ga morali ponavljati, pa je bil pretirano hitro zapet. To je seveda stvar okusa. Šaljive zbere je navadno treba peti hitro, a ne — prehitro.

Koncert so »Zvonaši« zaključili z osmeroglasnim mešanim zborom »Svatba na poljani«, ki sta ga na klavirju spremljala gg. Brezovšek in Adamič sam. Skladba je vesela, živahna, napitniška, v srednjem delu posebno lepa. Izvajali so jo sigurno in temperamentno.

Zasluznemu pevovodji g. Prelovcu, ki je žel ves večer priznanje in pohvalo, so poklonili lep lovorov venec s slovenskimi trakovi.

Koncerta so se udeležili tudi gg. deželni predsednik dr. Baltič, vodja poverjenišva za uk in bogočastje dr. Skaberne, poverjenik dr. Ravnihar, general Maister i. dr. — Obisk je bil povoljen, v prvih vrstah parterja pa je bilo več sedežev praznih. Čudno! Ljubljanski odlični krogi ljubijo — glasbo! —4—

— kakor se že zdaj vrši na mnogih meščanskih šolah — in upam si izreči celo trditve (dasi se bo zdelo to komu naravnost glupo!), da namreč more dejansko sposoben (četudi brez izpričevala!) inteligent, bodisi učitelj, ki ima nekaj latinških razredov za sabo, bodisi — katehet, sodnik ali zdravnik v izjemnih slučajih poučevati v latinščini pičlo številce najnadarjenjših takole v majhnih gnezdecih, kjer se nahajajo meščanske šole. Seve, pouk se bi vršil čisto svobodno, a z vso odgovornostjo napram šolskemu nadzorstvu.

Koristi iz gospodarskih in vzgojnih ozirov bi bile morda vendarle večje nego vrzel, ki jo ulomimo s tako drznostjo v naše pedagoške principe! Vem, da ta misel za zdaj še ni niti zrela niti pereče aktualna, a odveč vendar ne bo, če se razgovorimo o tem, kar v drugih narodih menda že praktično izkušajo.

Razpravljajočemu v pričujočih vrsticah o možnosti zblizanja učnih načrtov srednje šole in meščanske šole, mi ni bil namen, usiljevati kake nove nazore ali okrnjevati lepo notranje ustrojstvo meščanskih šol, ampak zbuditi sem le hotel zanimanje in poglobiti razmišljanje v sedanjem času, pripravljajočem nam v novi državi nov šolski zakon.

R. Ž.:

Nekaj misli o poučevanju srbohrvaščine.

V 15. številki »Učit. Tovariša« je objavil ošek za srbohrvaščino Odgovor Marici II., v katerem nam podaja vodilne misli, ki so ga vodile pri sestavljanju učnega načrta za pouk srbohrvaščine na naših ljudskih šolah. Ker se zdi, da se bodo tudi učne knjige opirale na ta načrt, se mi zdi umestno, da opozorim na nekatere (po mojem mnenju) nedostatke, ki jih vsebuje ta načrt. V odgovoru čitam doslovno: ... določuje učni načrt za prvi dve leti pouka le vaje v cirilici in se ozira na ostali jezikovni pouk le toliko, kolikor je potreben za umevanje besedila. Za praktične jezikovne vaje na podlagi učnih knjig, posebno za poglobitev v tolikšno znanje srbohrvaščine, ki je potrebna za umevanje srbske ali hrvatske knjige, se nudi v ostalih šolskih letih še dovolj prilik.

Kakor da bi čital v metodiki za poučevanje nemškega jezika! Po mojem mnenju bi morale biti smernice čisto drugačne. Ta učni načrt bi bil morebiti primeren za poučevanje kakega tujega — neslovenskega jezika, ne pa tako sorodne srbohrvaščine.

Vedno poudarjamo, da ne poznamo ne slovenskega, ne hrvatskega, ne srbskega jezika, ampak da je to pravzaprav le en jezik razdeljen v tri narečja. V čem obstoji razlika med temi narečji, ali kaj tvori pravzaprav za nas Slovence bistvo srbohrvaščine? V prvi vrsti so to nekatere slovniške oblike, kisti debila našim besedam so po večini ista. K temu pridejo besede, ki imajo drugačno deblo kot v slovensščini in končno ima srbski del našega naroda še cirilico.

Izhajajoč iz teh premis prihajam do zaključka, da je srbohrvaščina naši slovensščini precej slična. Nastane pa za učitelja vprašanje: Na kateri način privedem svoje učence najlažje do cilja — t. j. do spoznavanja bistva tega narečja?

Premišljujoč o tem sem prišel do sledečega zaključka, ki se mi zdi edino pravi: Skušal bom najprej, opuščajoč vse nebitvene razlike, pripraviti učence do tega, da bodo na slovenskim sličnih be-

sedah opazili in pojmovali najnavadnejše slovniške oblike, ki so iste ali slične našim, pazil bom pri tem, da jim pokažem vse sličnosti, ter jim tako odstranim strah pred težkočami. To bi bil po mojem mnenju smoter za 3. šolsko leto (t. j. prvo leto pouka).

V 4. šolskem letu (drugo leto pouka) bi to poznavanje slovniških oblik poglobil, podal jim nekaj besednega zaklada, ki ga pozna le srbohrvaščina ter jih tako vsaj deloma usposobil, da lahko čitajo z razumevanjem razne hrvatske povesti lahke vsebine.

V 5. šolskem letu bi pa šele začel vzporedno s poglobljanjem te tvarine tudi s poučevanjem cirilice; tako da bi učenci ob sklepu tega šolskega leta lahko čitali krajše sestavke v cirilici poleg latinice.

V 6. šolskem letu pa bi za vajo čital le cirilico ter tudi pisal razne vaje in naloge le v cirilici.

Menim, da bi bile te smernice vsaj za sedanjí čas najprimernejše. Ne smemo namreč prezreti dejstva, da smo učitelji po ogromni večini neveščji srbohrvaščine ter da nam tudi letošnji tečaji ne bodo veliko pomagali. Računati je treba namreč s potrebo, da se učitelj, ki bo poučeval ta predmet, najprej sam seznanil s tem narečjem.

Konečno še eno opazko glede čitanke! Mislim, da bi bilo najbolje, da se izda (že iz ekonomskih ozirov) ena sama čitanka, ki pa naj vsebuje poleg čtiva še kratke slovniške opazke in rečnik. Rad bi opozoril sestavljajča take čitanke, da so poetični sestavki za prvo leto pretežki.

Upam, da sem s temi vrsticami vsaj deloma pripomogel k primernejši rešitvi vprašanja, ki sedaj najbolj razburja podelno učiteljstvo.

Načelna vprašanja* za zakon o narodnih šolah.

1. Vrste narodnih škola i njihov zadatak (dovesti u vezu sa ustavnim odredbama);
2. Privatne škole;
3. Podizanje i izdržavanje narodnih škola;
4. Obrazovanje školskih opština;
5. Dužnosti školske opštine i države prema škol;
6. Predstavniki školske opštine i njihove dužnosti;
7. Podizanje školskih zgrada;
8. Snabdevanje škola potrebama;
9. Školske blagajne i isplate školskih potreba;
10. Školski fondovi;
11. Otvaranje narodnih i privatnih škola;
12. Odnos škole prema građanima, porodici, opštini i crkvi;
13. Uredjenje narodnih škola;
14. Učenici, pohodjenje, koedukacija, diferenciranje;
15. Nastava i vaspitanje;
16. Nastavnici: a) sprema, b) prava, c) dužnosti, č) dalje usavršavanje;
17. Popunjavanje učiteljskih mesta;
18. Gradska i seoska škola;
19. Produžne škole;

* Predstoječe točke prinaša »Narodna Prosveta« z dne 21. t. m. ter jim dodaja nastopno opazko: »Ovo su načelna pitanja, o kojima treba uže komisija glav. prosvet. Saveta, da dade izradjina mišljenja, koja će poslužiti kao osnovnica za izradu novog projekta zakona o narod. školama. O ovim pitanjima g. ministar već je tražio mišljenje glavnog odbora Učitel. Udruženja.« Ured.

20. Odnos narodne škole prema gimnaziji;

21. Prosvetne vlasti, centralna ili pokrajinska;

22. Uprava i nadzor nad narodnim školama;

23. Savetodavna školska tela: a) nastavničke veće, b) oblasni nastavnički zbor, c) nadzorni savet;

24. Prelazna naređenja.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

ZAHVALA.

Volitve zastopnikov učiteljstva v višji šolski svet so končale s častno zmago za našo organizacijo. Pokazale so svetu, koliko vzorne discipline je v naših vrstah, »kadar je braniti časti in pravde« učiteljskemu stanu ter so doprinesle sijajni dokaz preizkušene zvestobe vsega našega članstva napram vodstvu UJU. Zaman so se zaganjali valovi nasprotnikov, da bi razdvoili naše vrste ter rušili temelje, na katerih slonita naša sila in naš ugled, zaman so bili vsi njihovi nečedni napori: zrušili so se že pri prvem navalu ob stanovski zavednosti našega članstva.

Ožji sosvet UJU, poverjenišvo Ljubljana smatra za svojo dolžnost, da se vsem svojim članom, ki so dosledno in kompnaktno volili od organizacije predlagano in od okrajnih učiteljskih društev odobreno kandidatno listo, najiskrenejše zahvaljuje za izkazano zaupanje. Prepričani naj bodo, da bodo njihovi izvoljeni zastopniki znali v naši najvišji šolski korporaciji vselej tako nastopati, kakor zahtevata to čast in ugled šole in učiteljskega stanu.

Ožji sosvet UJU, poverlj. Ljubljana.

+ Seja širšega sosveta (ožji sosvet in predsedniki vseh okrajnih učiteljskih društev) se vrši binkoštni torek, dne 17. maja t. l. ob 8. uri zjutraj v Ljubljani v magistratni dvorani. — Dnevni red seje se objavi v prihodnji številki. — Ako bi bil kdo izmed predsednikov zadržan, naj ga zastopa kak odbor član. — Samostojne predloge je vpslati vsaj 3 dni pred sejo. Zastopana naj bodo vsa društva! Ker je seja javna, ima pravico prisostvovanja vse organizirano članstvo, kolikor glede tajnosti seje širši sosvet drugače ne določi. — Stroške članov širšega sosveta nosijo okrajna društva. Posebna vabila se ne bodo razposiljala, na kar že sedaj opozarjamo okrajna učiteljska društva.

UJU, poverjenišvo Ljubljana.

Društvene vesti.

+ Prekmursko učiteljsko društvo bo zborovalo dne 12. maja t. l. točno ob 10. uri v Murski Soboti.

Vzpored: 1. Zapisnik, 2. Dopisi, 3. Učni načrt, 4. Podavanje o imenimiki, 5. Stanovske zadeve (pravila i. dr.) Gostje in prijatelji šole dobrodošli, Tov. pevci in pevke pridejo ob pol 10. uri. Imenom odbora: A. Požegar.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer zboruje v četrtek dne 12. maja t. l. ob 10. uri pri Sv. Juriju ob Ščavnici s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik, 2. Dopisi, 3. O pomenu in potrebi nadaljne izobrazbe učiteljstva, Poroča tov. Cvetko, 4. Praktični poskusi iz kemije na ljudski šoli. Razkazuje tov. Ivanjšič, 5. Razgovor o proslavi društvene petdesetletnice, 6. Razne stanovske in šolske zadeve. Pred pričetkom zborovanja se vrši pevška vaja, Pridite polnoštevilno! — Predsednik.

+ Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je zborovalo dne 7. aprila v veliki dvorani Narodnega doma ob 10. uri ob prav povoljni udeležbi. — Tov. predsednik Albin Spreitzer pozdravi

† Franc Meško.

List za listom pada — — —

Bilo je 31. prosinca, ko sem se po daljši odsotnosti zopet vrnil na Zidant most. Našel sem Te precej dobre volje pri oknu slonečega, in Tvoje prve besede so bile: »Vidiš, sedaj sem pa že zopet na konju.« Revež pač nisi slutil, da je to le mir pred viharjem. Ko sem zopet odhajal, tudi nisem slutil, da mi poslednjikrat stiskaš roko. Bolezen je bila sicer nevarna, a pomlad je prihajala v deželo; nje toplo solnce vzbujalo zopet novo življenje. To je nas vse navdajalo z novim upanjem. A kruta bolezen je že preveč napredovala, ni bilo več rešitve.

In ravno črez 4 tedne si izdihnil svojo blago dušo. Megleno jutro je bilo, ko se je širila ta žalostna novica po Zidanem mostu. Vsakemu, ki jo je slišal, je zastal korak, neverjetno je pogledal pripovedovalca, češ: saj ni mogoče. A bila je bridka resnica; zapustil si nas za vedno. Zalostno je zapel zvonček, tužno je zašumela Savinja...

Nj se Ti izpolnila iskrena želja, da bi se preselil na stara leta tja doli med Poljanec na Dravskem polju, ki si jih tako vzljubil za svojega večletnega službovanja med njimi.

Pomlad je šla v deželo, vse se je vzbujalo k novemu življenju, a naša srca sta trgala jad in tuga, ko smo Te spremili na Tvoji zadnji poti — Zidani most in Loka še nista videla takega spreveda; gotovo bi se bil začudil tudi Ti sam, ko bi bil videl to množico prijateljev in znancev iz vseh slojev. In kaj še-le, ko bi bil slišal v srce segajoče govore č. g. dekana dr. Krulca, g. nadzornika Černeja ter starega Zidanmoščana in narodnega predstavnika g. Deržiča. Vsi smo jokali; tudi Ti bi bil plakal, saj si bil rahločutečega srca. In sedaj Te ni več, a Tvoj duh živi med nami. Tvoja plemenita dela ostanejo zapisana z zlatimi črkami v naših in srcih mladine, ki si jo vedno ljubil. Saj še kot težko bolan si rad prišel med njo, da si se razveselil na njenih rudečih licih in na njenem veselem skakanju.

Pozabili Te pa tudi ne bodo oni, ki si jim lajšal trpljenje v času svetovne vojne kot pravi samaritan. Bil si vedno priprav-

ljen vsako uro, ko so Te klicali podnevi in ponoči na samaritansko delo, koliko hvaležnih src je zadržtelo in vzdihnilo, ko je prišla do njih prežalostna novica, da Te ni več med živimi. Ta mi je lajšal bolečine in dal požirek vode ali krepčilnega čaja! Bog mu povrni in daj večni mir in pokoj!

In kako skrben soprog in oče si bil! Živel si kot samotar, dasiravno Te je tudi tu in tam kam vleklo, da si le svojo obitelj dostojno preživel v tistih hudih časih, ko ni bilo kruha in se je dobilo le kaj za drag denar. Le jokajte za njim, saj je teli solz res vreden! Izgubili ste z njim res skrbnega in blagega soproga ter očeta, ki je raje sam trpel, da je le videl zadovoljne in srečne svoje drage.

Tebi pa, dragi France, bodi zemljica lahka!

Podpirajte

„Jugoslovansko Matico!“